

Bir Balo Masalı'ndan Fazlası-Anti Masallar Serisi -I

More Than a Ball Fairy Tale - Anti Fairy Tales Series -I

Mehmet KILIÇ

Milli Eğitim Bakanlığı, Ardahan, Türkiye

Ministry of Education, Ardahan, Türkiye

ORCID: 0000-0001-6306-2215 | Email: kilicmehmet.9246@gmail.com

Makale Bilgisi / Article Information

Cite as/Atıf: Kılıç, M. (2023). Bir balo masalı'ndan fazlası-Anti Masallar Serisi-I. *Fikriyat Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 135-138.

Makale Türü / Article Types: Kitap Tanıtımı / Book Launches

Geliş Tarihi / Received: 11.07.2023 **Kabul Tarihi / Accepted:** 18.10.2023

Yayın Tarihi / Published: 31.12.2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December 2023

Cilt/ Volume: 3 Sayı/ Issue: 2

Sayfa / Pages: 135-138

İntihal / İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two reviewers and confirmed to be plagiarism-free.

Yayıncı / Published by: Siirt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi / Siirt University Faculty of Arts and Sciences.

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Mehmet KILIÇ). It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

* Bu çalışma yazarın "Türkçe Eğitimi İçin Yeni Bir Masal Türü: Anti Masallar ve Anlatıların Anti Masal Bağlamında Yeniden Üretimi" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

21.12.2022 tarihinde Prof. Dr. Rezan Karakaş danışmanlığında T.C. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalında sunulan “*Türkçe Eğitimi İçin Yeni Bir Masal Türü: Anti Masallar ve Anlatıların Anti Masal Bağlamında Yeniden Üretimi*” başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümünü oluşturan ve Mehmet Miçoğulları tarafından kaleme alınan “*Bir Balo Masalı'ndan Fazlası-Anti Masallar Serisi-I*” adlı eser, bir giriş ve altı adet anti masal örneğinden oluşmaktadır.

Elli sayfa ve 13x19,5 cm boyutunda olan eser Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık (KDY) tarafınca 11.04.2023 tarihinde yayımlanmıştır. Eser “*Anti Masal Örnekleri*” başlıklı bilgilendirici bir girişin yanı sıra altı adet anti masaldan oluşmaktadır. Yapıtın içerisinde yer alan anti masallar “*Bir Masalın Ardına Saklanmayan Prenses Lara*”, “*Bir Başka Ördek Masalı*”, “*Kahraman Olmak İstemeyen Kahraman*”, “*Bilim İnsanı Uyanık Güzel*”, “*Bir Balo Masalı*”, “*Berke'den Küçük Feminist Ebba'ya Mektuplar*” başlıklarını taşımaktadır.

Yazar “*Anti Masal Örnekleri*” (ss. 5-6) başlıklı girişte anti masal kavramını tanıtmış ve türün sınırlarını çizmiştir. Yazar anti masalı; geleneksel masalarda yer alan toplumsal cinsiyet rolleri ile anlatılarda gizlenmiş ileti, anlam ve sembollerini ifşa eden ve bu tür unsurlara karşı çıkan; masalları bu anlamda değiştiren, geliştiren ve(ya) geleneksel anlatılara orijinal bir bakış açısı getiren bir tür, olarak tanımlamıştır. Kalıplaşmış rol, ileti ve örüntüleri sorgularken ‘öteki’yi ön plana çıkararak/‘öteki’ye söz hakkı tanıyan bir masal türü olan anti masallar, bu anlamda ideolojiye dayalı tüm söylemleri irdele(tir). Anti masallar; geleneksele ait olan unsurları cinsiyet, toplumsal rol, ideolojik söylem, ileti ve semboller ışığında yeni söylemler ve farklı bakış açıları geliştirerek dile getirir.

Eserde yer alan altı anti masaldan ilki olan “*Bir Masalın Ardına Saklanmayan Prenses Lara*” (ss. 7-13) başlıklı anlatı Kurbağa Prenses masalının temelinde kurgulanan bir anti masal örneğidir. Anlatıda geleneksel masal birçok açıdan eleştirilmiştir. Olay örgüsünün tek taraflı ele alınışına, söz hakkının ‘öteki’ye verilmeyişine, erkekegemen söylemin baskınlığına, masal bünyesinde isimlendirilmelerin eksikliğine anti masalda aleni bir şekilde değinilmiştir. Metin, Prenses Lara’nın geleneksel masalı okumuş kitleye yaptığı bir açıklama/demeç şeklinde kurgulanmıştır. Anti masalda eleştirilen ilk unsur geleneksel masaldaki isimlendirmelerin eksikliğidir. Metinde tüm kahramanlar -kurgusal- isimleri ile anılmaktadır. Olay örgüsünde Prenses Lara, kurbağa ile tanışma sürecinde kullandığı kırıcı ve ayrıştırıcı ifadelerle değinir ve kendisini dinleyen kitleye gerçekleri aktarır. Geleneksel anlatıyı ters yüz eden ifadelerle anti masalda özgür irade, arkadaşlık, ortak karar, özel kişisel alan gibi temler üzerinde durulmuştur.

“*Bir Başka Ördek Masalı*” (ss. 14-19) başlıklı anti masal ‘Çirkin Ördek Yavrusu’ geleneksel masalı zemininde kurgulanmıştır. Bir çiftlikte geçen anlatıda en yaşlı hayvan olan bilge kedi ile çiftliğin en genç hayvanı olan at arasındaki diyaloglara yer verilmiştir. At, çiftlikte birtakım etkinliklerin düzenlenmesi için bilge kedi ile görüşür ve düşüncelerini dile getirir. Kişisel özelliklere (boy yarışması, güzellik yarışması) dayalı yarışmaların yapılabileceğini söyleyen ata, bilge kedi söz konusu geleneksel masalı anlatır. Kalıplaşmış güzellik anlayışı, kusursuzluk, zorbalık gibi kavramları temel alan anti masalda yarışma atın, bilge kediden duyduğu ‘Çirkin Ördek Yavrusu’ masalının sonunda bir şenliğe evrilir ve her hayvan sahip olduğu özelliklerle şenliğe katılır.

“*Kahraman Olmak İstemeyen Kahraman*” (ss. 20-23) adlı anti masalda Kahraman adındaki erkek çocuğun Pamuk Prenses ile Yedi Cüceler adlı masal kitabını okuması ile aklına takılan soruları annesine yöneltmesi ile başlar. Anlatıda Kahraman, annesine -temelinde- cinsiyet rollerine dayalı birtakım sorular yönlendirir. Pamuk Prenses’in yaşantısı -üvey annesinin gazabına uğraması, avcı tarafından canının bağışlanması, yedi cücelerinin evine sığınması, orada kalabilmek için evi temizlemesi, yemekler yapması, sofralar kurması- ile Prenses’in kurtarıcı niteliklere -şans eseri yoldan geçerken Prenses’i öperek hayata döndürmesi- sahip özellikleri anne-çocuk bağlamında tartışmaya açılır. Anlatı sadece oyun oynamak isteyen Kahraman’ın kahraman ya da prens olmak istememesini dile getirmesi ile sona erer.

Uyuyan Güzel masalının zemininde kaleme alınan *Bilim İnsanı Uyanık Güzel*” (ss. 24-27) başlıklı metinde yazar geleneksel anlatının aksine ‘uyku’ motifini dış etmenlere değil de kahramanın uykuseverliğine bağlamaktadır. Ayrıca kahraman sadece prenses olmak yerine ileride bir bilim insanı olmak istediğini de babası Kral ve annesi Kraliçe’ye rahatlıkla söyler. Çünkü bir birey olan kahraman, hayatını şekillendirme ve yönetme sürecinde tek karar mercisinin kendisi olduğunu bilmekte ve bu şekilde hayatına devam etmektedir. Her ne kadar uykuyu sevse de ‘Uyuyan Güzel’ adıyla anılmak da

kahramanı rahatsız etmektedir. Kendini gerçekleştirme yolunda nasıl bir hayat tarzını benimsediğini hür isteği ve iradesiyle açıklasa da kahraman bu bağlamda geleneksel adı ile anılmak yerine 'Uyanık Güzel' olarak anılmayı da ister. Evlilikle sonuçlanan geleneksel masalın aksine anlatıda Kral, her gencin hür iradesini ve isteğini tanımakta ve kızını da aldığı kararlar açısından desteklemektedir.

Geleneksel anlatılara tamamen karşı çıkan ve anlatıların sonunu tersine çeviren "*Bir Balo Masalı*" (ss. 28-31) başlığını taşıyan anti masalda başkahraman bir prensesdir. Sanat ile uğraşmayı tercih eden Kral, ülke yönetimini eşine devreder. Prenses küçük ülkesinde özgür bir biçimde yaşayan tüm kız ve erkekler için sarayda bir balo düzenlemek ister, süreç boyunca anne ve babasından gerekli desteği alır. Balo günü Prenses, konuklarının yanına katılmak için merdivenin başına gelir. Balo salonunda Rapunzel'i, Kırmızı Başlıklı Kız'ı, Pamuk Prenses'i, Gretel'i, Uyuyan Güzel'i ve Sindirella'yı görür. Rapunzel geleneksel anlatının aksine küt saçlı bir ses sanatçısıdır. Kırmızı Başlıklı Kız adını Gökkuşuğu Kız olarak değiştirmiş ve hayvan barınakları için hazırladığı projeleri ile tanınmaktadır. Pamuk Prenses bir bilim insanı olarak başarılı çalışmalar yapmaya devam etmektedir. Gretel dünyaca ünlü bir üniversitede moda tasarımı eğitimi almaktadır. Uyuyan Güzel adını 'Artık Uyanık Güzel' olarak değiştirmiş ve uyku bilimi üzerine araştırmalar yapan bir araştırmacı olmuştur. Sindirella ise her kadının ayağına rahatlıkla oturan ayakkabı üreten bir şirket kurmuştur. Geleneksel masallarda yer alan sonlar, anti masal örneğinde tamamen değişmiştir.

"*Berke'den Küçük Feminist Ebba'ya Mektuplar*" (ss. 32-47), İsveçli yazar Sassa Buregren'in "Küçük Feministin Kitabı" adlı esere cevap niteliğinde kurgulanmıştır. Anti masal türünde olsa da olay örüntüsü yazar tarafından mektuplar dizisi şeklinde ele alınmıştır. Ütopya ülkesinden Berke'nin Ebba'ya yazdığı mektuplar, Berke'nin söz konusu ana eseri okuması ile başlar. "*Mektup 1: Tanışmak İstiyorum*" (ss. 33) başlıklı alt bölümde ana eserde dile getirilen olaylar hakkında konuşmak isteyen Berke'nin Ebba'yı Ütopya'ya davet etmesi ile başlar. "*Mektup 2: Dünyayı Yönetenler mi Var?*" (ss. 34) başlıklı alt bölümde Berke, Ebba'nın zamanında devlet yöneticilerinin sadece erkeklerden oluştuğunu öğrenir, Ütopya'daki kadın-erkek eşitliği üzerinde durur. "*Mektup 3: Kim Bu Karar Vericiler?*" (ss. 35-36) bölümünde ise cinsiyete dayalı nitelik farklılıklarına, fırsat eşitsizliğine ve bakış açılarına atıf yapılmıştır. Ütopya'daki 'insan' ve 'birey' kavramlarından hareketle herkesin eşit birer yurttaş olması gerektiği üzerinde durulmuştur. "*Mektup 4: Eğitim Farkı mı?*" (ss. 37) başlıklı alt bölümde ise cinsiyete dayalı gelenekselleşmiş yargılar eleştirilmektedir. Bu bağlamda özgürlük, eşitlik, kardeşlik ve eğitim hakkı kavramları dile getirilmiştir. "*Mektup 5: Ne Diyeceğimi Bilemiyorum!*" (ss. 38-39) başlıklı alt bölümde erkek-kadın eşit(siz)liği üzerinden kadınların görevleri tartışılmaktadır. Ebba'nın yaşadığı ülkenin düzeni ile Ütopya karşılaştırılmıştır. "*Mektup 6: Oy Hakkı: Seçme ve Seçilme Üzerine*" (ss. 40-41) adlı bölümde 'oy hakkı' ile 'eşitlik' kavramları cinsiyet rollerine göre her iki ülke açısından değerlendirilmiştir. "*Mektup 7: Büyükannemden Duymuştum: Var Olmak*" (ss. 42-43) bölümünde ise 'var olmak', 'doğmak' ve 'yaşamak' gibi kavramlar cinsiyet farklılıkları açısından merkeze oturtulmuştur. "*Mektup 8: Renk Meselesi*" (ss. 44-45) başlıklı alt bölümde kız ve erkek çocuklarına biçilmiş renkler tartışılmaktadır. Anlatıda renk sevgisi tıpkı mesleklere benzetilmiştir. Anti masalın son alt bölümü "*Mektup 9: Çocuklar da Dilediklerini Söylemeli*" (ss. 46-47) başlığını taşımaktadır ve burada Kırmızı Başlıklı Kız, Rapunzel ve Pamuk Prenses geleneksel anlatılarına atıf yapılmıştır. Bu bölümde söz konusu masallarda yer alan kahramanların istedikleri hayat ile yaşadıklarının hayatın farklılıkları üzerinde durulmuş ve Ebba, Ütopya'ya dilediği hayatı yaşayabilmesi için yeniden davet edilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Türkçe öğretim programında masal türü her sınıf kademesinde kullanılması tavsiye edilen bir edebî türdür. Bu açıdan bakıldığında anti masallar da her sınıf kademesinde kullanılabilir niteliktedir. Geleneksel masallarda yer alan ayrıştırmacı dil, şiddet, baskı, gizil dil, ileti ve semboller gibi unsurlar anti masal türüyle yok edilebilir. Dolayısıyla her yaş kademesinde farklı bakış açıları geliştirebilecek bir tür olarak değerlendirilebilir. Söz konusu eser, bu bağlamda çeşitli sınıf kademelerinde okunabilecek, farklı metin türü okumalarına imkân sağlayabilecek; değerler üzerine yapılabilecek çalışmalarda, disiplinlerarası etkinliklerde kullanılabilir bir eser olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla anti masal türünü çocuk edebiyatı kapsamında çeşitli anlatılarla somutlaştıran yapıtın alana katkılar sunacağı, alışıl gelmişin dışında kurgusu ile yalnızca çocuklara değil yetişkinlere de hitap edeceği de düşünülmektedir.

Ekler:

Ek 1. Bir Balo Masalı'ndan Fazlası-Anti Masallar Serisi -I

Kaynakça

Miçooğulları, M. (2023). *'Bir balo masalı'ndan fazlası-anti masallar serisi-I*. İstanbul: Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makale tek yazarlı olarak kaleme alınmıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul İzni

Etik kurul iznine gerek yoktur.